

**R. P. Christophori De Ortega È Societate Iesu, Quondam
Scolasticæ Theologiæ publici Professoris, ac ejusdem
Facultatis Præfecti ... Theologia Controversiarum
Dogmaticarum, & Scholasticarum, de Divina ...**

**Ortega, Cristóbal de
Lugduni, M.DC.LXXX.**

2. Ex Philosophis & rationibus voluntas diuina stabilitur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94285](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94285)

CERTAMEN II.

Ex Philosophis & rationibus voluntas
Divina stabilitur.

1. Primus ex Philosophis Socrates eam veritatem vel docuit; vel tanquam exploratissimam supposuit apud Platonem in Alcibiade Primo, siue de natura humana, siue, ubi sic de faciendis præstandum monet. Si Deus voluerit; & Plato ipse in Timæo, siue de natura longiusculè à principio ita Deum creatis à se Angelis loquentem inducit. Non estis penitus immortales, neque penitus insolubiles; non tamen solvemini, nec moris sortem sequemini: cum non voluntas, maius adhuc, & præstantius vinculum, vobis contigerit. Arist. lib. de mundo circa finem. Deus omnia, quæ vult, movet, & arbitratur suam rem publicam temperat, & 7. Ethic. cap. ult. in. ver. fin. Deum semper vna, simpliciter voluntate gaudere agis, quæ lib. 10. cap. 8. Beatitudinem contemplativam esse docet: quæ absque boni frustione non est: cum certum sit animi, & frustionem, & voluntatem voluntatis actus esse. Verba eius sunt, quod si alius natura sit simplex (vi Dei natura est) semper eadem operatio incutissimæ vi, id est, una semper simpliciter gaudet voluntate. Nec inconstans oppositum docuit 2. Magnor. Moral. cap. 14. sub initium scribens. Deus non suscipit amare: aliter namque fuerit, si quisquam dixerit. Tuum amare. Nam de amore amicitia loquitur (quem Dei ad creaturas, etiam rationales, ratio naturalis non assequitur) vel de amore passionis pudore dignæ quid continere, siue quæ laudabilem solummodò amorem esse docuit ex Homero 2. Oeconomicor. cap. 3. init. quo etiam sensu Plato in Phædo, vel de summo bono circa medium dicebat. Absurdum est Deos gaudere, vel contrariis tristiari: indecens enim utrumque est.

Et quidem non Philosophorum omnium solum, sed & cunctarum gentium quantumvis Barbararum, suffragia pro Dei voluntate, & voluntate censentur, ut Thesis hæc conclusionem mentibus à natura indita, & congenita habemur debeat, etenim nulla vnumquam tam rudis, ac barbara extitit ratio, quæ Deos suos, ut bona conferrent, mala auerterent, quasi nature ductu non oraret: eique sibi placandis, & contra hostes indignandis sacrificia non offerret, ac pro gratis agendis de beneficiis acceptis non institueret; quæ omnia, si Deorum suorum voluntate orationibus & sacrificiis inclinabiles crederent, ac inclinandos sperarent, atque gratiarum actione delectandos supponerent, frustra prociis essent, atque inutilia.

2. Ratio verò Theologica, etiam naturalis, qua in eam conclusionem sapientiores isti Philosophi fuerunt inducti, ea est, qua Controu. 2. d. 1. Scientiæ divinæ existentiam probabamus. Nimirum Deum debere esse ens summum, summæque reliquis præcellens, & quo nihil melius esse, excogitareque possit. Unde consequens necessarium est, ut omnia prædicata debere concedi, quæ simpliciter simplices perfectiones sunt, siue quæ esse, quam non esse melius sit iuxta definitionem perfectionis simpliciter simplicis tradita ab Anselmo 14. Monolog. circa medium. Ricardus Victor. de Trinitate, c. 19. atque ab omnibus Scholasticis receperat; nempe, quod tale est, ut ipsum omnino melius sit, quam non ipsum; id quod etiam sub aliis terminis prædicauerant, Nylsenus Grat. Caterhet. c. 1. d. med. Dionys. de Divinis nominibus longè à princ. Atque prædicatum voluntatis, & volitionis melius est ipsum esse, quam non ipsum, si creatura imperfectionem includas: ergo, & de sese perfectio simplex simpliciter, Deoque subinde inenitabiliter concedenda: ut de scientia inferebat Arist. 12. Metaph. cap. 9. text. 5. & Plato recitatus Controu. de Trinitate de propriis, & appropriatis, & Controu. 2. de Scient. d. vit. 3. Certam. 4.

Secunda ratio naturalis etiam & pro asserenda Dei scientia ex Plalmista desumpta est, quæ continetur Plalm. 93. qui Plalmista ait, cum non audierit. Fundaturque in generali principio per se notissimo. Nemo dicit quod non

Christoph. de Ortega, de Deo Vno. Tomus II.

habere; sed Deus effectivè dat creaturis rationalibus voluntatem, & volitionem, & se quidem solo Angelis cunctis & hominibus voluntatem cum anima, quam solus creas, volitionem autem omnem generalis concursus titulo; honestam verò titulo alio specialiori Authoris gratia, & bonorum operum ad Philipp. 2. qui operatur in nobis velle & perficere: ergo utrumque in se præhabet, absque imperfectionibus entis creati, quas relegamus à Deo, siue formalitate voluntatis, & volitionis eminentiori, vel suppurata à creatura imperfectione.

3. Tertia naturalis etiam ratio proximè affinis sumitur ex continentia alia idæ creaturarum omnium in Deo, tanquam exemplari illarum perfectissimo, ac summo, quam ex Philosophis & Patribus adstruximus Controu. 2. d. ult. atque voluntas, & volitio nostræ creaturæ sunt, ergo & ipsarum in Deo idæ propriæ sunt, atque exemplaria continentur, quæ nihil plane aliud esse possunt, quam perfectissima Dei voluntas, & volitio, seu amor illas formaliter, nec solum actiue, eminenter continentes. Confirmatur Theologicè hæc ratio. Nam homo ad Dei similitudinem, & imaginem, siue ideam & exemplar factus Genes. initio dicitur propter arbitrij potestatem iuxta Patres, cum Græcos, cum Latinos ac interpretes reliquos: arbitrij autem libertas præter indifferentem ad utrumvis cogitationem, voluntatis potestatem, & facultatem in actu primo ad utrumvis etiam essentialiter claudit, de quo fuso calamo controu. 3. d. 1. q. 1.

Quarta naturalis ratio: quia omnipotentia non est potentia, & virtus actiua determinata, & necessaria ad agendum omnia, quæ in eius virtute, & actiuitate continentur; alioqui omnia possibilia produceret, imò ab æterno produxisset, & in æternum conservaret, ergo indiget, ut eius actiuitas ad ea, quæ facit de facto, ac non ad faciendū potius alia, imò infinita possibilia, quæ facere omittit, libera determinatione, ratione cuius hæc tantum, quæ produxit, & non reliqua producat, & per quam siue à se ipsa formaliter (si in voluntate omnipotentia ratio sit,) siue ab alio prædicato diuino ad ea producenda applicetur. Hæc autem determinatio, cum necessaria non sit, ad agenda alia, ac non hæc, quæ de facto produxit, vel potius possibilia omnia esse possit libera, & ex electione esse debet: aut libera determinatio, & electio arbitrij, & facultatis volitivæ solummodò esse potest: ergo in Deo est voluntas, & facultas arbitrij.

4. Quinta naturalis ratio sumitur ex ordinatissima universi machina, quam fortuitò, & casu euenisse, tantaque rerum statum, tot sæculis concordie vicissitudine persistere, & conservari, nisi solidissimo recedens errore (relato ab Aristotele 2. Physicorum text. 43. 44. & 76. & consultato à textu 77.) dici non potest; si autem casu illa, & fieri, & conservari minime potuit; consilio, atque electione Artificis Dei effectum esse, necesse est: at verò, cum eius dispositionis electio absque arbitrio, & voluntate eius haberi repugnet, in Deo arbitrium, & voluntatem esse necessaria conuincitur.

Sexta ratio naturalis sumitur ex prædicato summi boni, siue infinita Dei bonitate summè de se, essentialique sua, atque infinite amabili, quæ proinde infinitum appetitum, seu voluntatem, (à qua solum summè, & infinite amari potest) requirit, ut debite dignèque excellentia sua ametur. Hæc autem infinita voluntas, & appetitus in solo Deo esse potest.

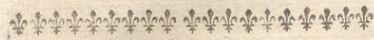
Septima naturalis ratio ex prædicato summæ felicitatis Dei petitur. Neque enim felix, nedum summè felix, esse potest, qui bonis frui, delectarique nequit: nequiret autem Deus, si voluntate præditus esset; siquidem boni fructus, & delectatio, nisi à voluntate esse nequeunt.

Octava naturalis ratio ex infinita Dei sanctitate, & bonitate, seu perfectione, non physica solum, sed moralis deducitur: etenim moralis bonitas absque actibus voluntatis esse prorsus nequit: quare, eis absolute repugnantibus moralis omnis bonitas, & perfectio absolute repugnet; repugnant autem voluntatis actus absolute in Deo, ut et ad esset voluntas, essetque possibilis.

Nona ratio ex supremo Dei in creata omnia dominio efformatur, quod, nisi in his, qui voluntate, & vtendi facultate libera gaudent, esse excogitareque non potest. Si quidem usus proprius actus voluntatis est: ac insuper dominium essentialiter definitur, facultas siue potestas vtendi rebus pro libito, absque iniuria aliorum etiam vtendi illi

A 2 venientis

venientes, ubi autem libitum est, est etiam necessarium voluntas, illius actus essentialiter libitum est ipsam naturam, & essentia supponens, atque inferens. Pleraque ex his pro diuina scientia existentia non tacta controu. 2. d. 1. requo robore & claritate illam etiam demonstrant, ut cuius parebit.

QVÆSTIO II.

Restens ex Scientia, & intellectu diuino eius probetur voluntas.

Hac ratione vsus fuit Diuus Thomas 1. part. q. 19. a. 1. quoad firmam, primum Caietani, & postea nostrorum recentiorum subtilitates mouerunt, ut iam eius similitas opus speciali examine habeat, vel eius examinanda communis abusus, & nobis questionis huius fecerit legem.

CERTAMEN I.

Discursus Sancti Thomæ ad purum propositum, atque à rationibus dubitandi Caietani vindicatus.

1. **C**onsequentiā ab intellectu, seu intellectu ad voluntatē, seu voluntatem ira probat S. Thomas. Quia qualiter res naturalis ad suam formam naturalem hanc habet habitudinem: et quando non habet ipsam, tendat in eam, & quando habet ipsam, quiescat in ea. Ergo natura intellectualis similem habitudinem habet ad bonum apprehensum per formam intelligibilem, ut cum abest, in illud tendat; cum adest, in illo quiescat, & gaudet: quæ, nisi actu appetitus rationalis fieri nequeunt. Hanc verò consequentiā vltimam probat. Quia, sicut res naturalis habet esse in actu per suam formam: ita intellectus intelligit actu per suam formam intelligibilem; inde concludit. Vnde in quolibet habente intellectum est voluntas; sicut in quolibet habente sensum est appetitus animalis: & sic oportet in Deo esse voluntatem, cum sit in eo intellectus. Et ea est ratio Sancti Thomæ plana contextura tota: cui duo opponis, nec satis soluit Caiet. ibi iudice Vasquez.

2. Primum: quia ex eo, quod intellectum, quæ tale, constituitur in actu per formam intelligibilem, sicut ens naturale per physicam, & ex hac habet ens naturale tendere, vel quiescere in sua forma naturali, solum inferitur intellectum tendere debere in suam formam intelligibilem, atque in ea habita quiescere; non autem debere tendere vltius in bonum ea forma intelligibili repræsentatum, quod (quidquid Caietanus, & Thomistæ ex suis respondentibus diuersum à sui cognitione est, & nihilominus eo admissio solum inferretur dari inclinationem ad bonum intelligendum, quæ eius cognitione quiesceret; non autem ad illud amandum, ut ea inclinatio appetitus, & voluntatis esset, ac non solius intellectus, probaretur. Opponit secundo Caiet. ens naturale per suam naturalem formam, ac non per actum ab ea elicium, & diuersum appetitum habere. Ex quo non apparet, quo pacto legitime inferatur in intellectu constituto in actu per formam intelligibilem, siue boni cognitionem appetitum, qui solummodo elicitus est, atque cum à forma intelligibilium ab ipsa voluntate diuersus. Cui difficultati nec Caiet. satisfacit, ex eo quod appetitus naturalis entis non sequitur ad formam elicitam, sed naturalem ipsius entis constitutiuam: appetitus verò rationalis formam elicitam consequitur, scilicet intellectum. Sed id, ne alius explicetur, difficultatem non soluit. Nec magis præstat nostri Granados solutio tract. de voluntate d. 2. contendere

tis, etiam ens naturale per actum elicium ferri in sua commoda, ut lapis motu in suum centrum, alit motus ille appetitus lapidis non est, sed eius effectus: quare difficultati non obuiat, sed effectum cum appetitu confundit.

3. Vasquez ubi proxime, ob primum Caietani argumentum, censere videtur S. Thom. noluisse demonstrare connexionem necessariam intellectui cum voluntate; sed solum naturam appetitus rationalis per proportionem ad naturalem appetitum. Idque ipsum expressius docet, & determinatius Herizæ tract. 2. d. 1. r. c. 1. connexionem scilicet intellectui cum voluntate nusquam hic à S. Thom. probari, sed solummodo supponi indeque legitime inferri ex scientia Dei diuinam voluntatem. Verum veritate à mente Sancti Thomæ planè aberrat, ut ex rationis, ad litteram ferè contextura claret. Nec rationes dubitandi de illationis legitimitate à Caietano propositæ, nec satis ab ipso compositæ, quidquam præstant. Prima: quia S. Thomas non assumit ens naturale tendere, vel quiescere in sua forma naturali, per quam scilicet constituitur; sed in aliam ipsi debitam; quæ tamen haberi ab ipso in sua forma constituto, & non haberi possit: quare ex eo, quod intellectum constituitur in sua linea in actu per formam intelligibilem, siue boni cognitionem, recte inferitur debere tendere, si abest; & quiescere, si adest, in bono repræsentato; non autem in forma intelligibili siue boni cognitione, qua formaliter in sua linea intellectui constituitur in actu, sicut ens naturale constituitur in actu per formam naturalem constitutiuam ipsius, & ratione cuius appetitum naturalem ad propria commoda habet.

4. Sed nec secunda dubitandi ratio Sancti Thomæ rationem debilitat: est, quia summam à Sancto Thomæ (sicut reliquæ à summam scribente) efformata est, finitris aliorum intelligentiis subiaceat: Vnde plerumque rationis dubitandi contra Angelici discursus summam dubia omnia suborta: illud autem ad eius intelligentiam, & secundæ difficultatis solutionem suppositus sanctus Thomas. Nihil Deum absque aliquo commodo, & siue ipsi proportionato condidisse immo, nature intus attento, condere posse, in quem per aliquid, vel ipsius nature ipsum, vel per illam parandum non inclinaret, ac propenderet; id, & experientia omnium, quæ Deus condidit, & ex perfectione creatoris, & necessitate rerum ad cuiusque, & vniuersi conseruationem notissimum est. Vnde ratio inferitur: nihil actu, seu in actu esse per suam actus formam, quin eam inclinationem actu habeat, ut in eibus, siue substantiis naturalibus omnibus patet, quorum exemplo, & ratione de substantiis rationalibus, intellectus in sua linea, etiam hac actu, seu in actu constitutus per sui specialis modum, seu boni cognitionem, speciem (ut ipse ait) intelligibilem idem probat, nunc in suum proprium bonum, & felicitatem inclinationem habituras, & appetitum, dum non habent, quietem verò dum illud habent.

5. Addit verò substantiis intellectus, quæ talibus cognitionem boni vltiorem, ut in actu sunt; quæ intellectu solo, in potentia tantummodo sunt in sua linea, & in ordine ad actus appetitum etiam necessarium, & naturalem boni in communi, & felicitatis suæ: quia in incognitum rationales substantie ferri nequeunt; sicut neque animalia in incognitum commodum. His claret discursus Sancti Thomæ summas, ac difficultatum nebulæ disparent; sed alius tamen aliunde hic illationem voluit substantie ex intellectu examinare nos cogit recentiorum scriptorum abusus, qui pure Philosophicum examen in tempeste in hanc serie Theologie partem intrudunt.